

महाराष्ट्र शासन
कृषी विभाग

नानाजी देशमुख कृषी संजीवनी प्रकल्प

३० अ/ ब, आर्केड, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड मुबई -४०० ००५

दुरध्वनी क्र. : ०२२ २२१६३३५१/५२

ई-मेल : pmu@mahapocra.gov.in

नस्ती क्र: NDKSP-१२०४१(३७)/८/२०२६-०/० ADM-NDKSP/३२६५८८४ दि: Date of Digital Signature

प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षातील अधिकारी,
विशेषज्ञ व तज्ज्ञ यांच्या कर्तव्ये व
जबाबदाऱ्या निश्चित करण्याबाबत.

- वाचा: १. कृषि व पदुम विभागाकडील शासन निर्णय क्र नादेकृ ४६२२/प्र.क्र.९४/८-अ,
दि. ३०.६.२०२३
२. कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. नादेकृ ४६२२/प्र.क्र. ९४/८-अ,
दि. १४.१०.२०२५
३. कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. कृवपदुम-१९०४६/३६/२०२५-
MAG-८A (E-११६८०५०), दि.०८.०७.२०२५
४. कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. कृवपदुम-१९०४६/१३/२०२५-MAG-
८A (E-१२०७१४५), दि. ०५.०८.२०२५
५. प्रकल्प करार दि. १४.०१.२०२६
६. कर्ज करार दि. १६.०१.२०२६
७. प्रकल्प कार्यान्वयन पत्र दि. १६.०२.२०२६

कार्यालयीन आदेश

कृषि विभागामार्फत राज्यातील २१ जिल्हयातील ७२०१ गावांमध्ये जागतिक बँक सहाय्यित नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प टप्पा-२ राबविण्यास संदर्भ क्र. २ येथील दि.३०.०६.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये तत्त्वतः मान्यता देण्यात आली आहे. सदर प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीस संदर्भ क्र. ३ येथील दि.०८.०७.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मंजुरी देण्यात आली असून, संदर्भ क्र.४ येथील दि. ०५.०८.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये १२५७ पदांचा आकृतीबंध मंजूर करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयान्वये प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षासाठी मंजूर करण्यात आलेल्या १,२५७ पदांपैकी ७६ पदे प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षासाठी मंजूर करण्यात आली असून, त्यापैकी ३१ पदे नियमित व ४५ पदे बाह्ययंत्रणेमार्फत भरावयाची आहे. त्यानुषंगाने, जागतिक बँकेच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार M/s. T & M Services Consulting Pvt. Ltd. या बाह्ययंत्रणेची निवड करण्यात आली आहे. सदर संस्थेमार्फत नियुक्त करण्यात आलेल्या मनुष्यबळाच्या कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या निश्चित

करून कळविण्यात आलेल्या आहेत. प्रकल्प कालावधी सहा वर्षांचा असून, प्रकल्प कालावधीमध्ये कर्ज करारामध्ये नमूद अटी व शर्तीच्या अधिन राहून प्रकल्पाची अंमलबजावणी करावयाची आहे.

२. प्रकल्पाचे सुयोग्य नियोजन, संनियंत्रण आणि प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षामध्ये कार्यरत असलेल्या विविध संवर्गातील अधिकारी, विशेषज्ञ आणि तज्ज्ञ यांची पदे व त्यांची विहित कर्तव्ये सोबत जोडलेल्या **परिशिष्ट 'अ'** नुसार निश्चित करण्यात येत आहेत.

३. संबंधित अधिकारी / विशेषज्ञ / तज्ज्ञ व अधिनस्त सहायक यांनी आपापल्या पदाच्या कार्यक्षेत्रानुसार सर्वसाधारण व तांत्रिक जबाबदाऱ्या पार पाडण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करावी: -

१. प्रकल्पाचे घटक, उपघटक व बाबी आणि उपलब्ध मनुष्यबळाचे एकूण नेतृत्व, संनियंत्रण (Monitoring) आणि पर्यवेक्षण करणे.
२. वार्षिक कृती आराखडा व अर्थसंकल्प यांचे पद्धतशीर एकत्रीकरण करून प्रकल्प सुकाणू समिती (Project Steering Committee) आणि राज्य शासनाकडून अंतिम मंजूरी मिळवणे.
३. केंद्र/राज्य शासनाच्या आणि कृषि व संलग्न विभागाच्या चालू योजनांचा सखोल अभ्यास करणे; त्यानुसार प्रकल्प धोरणात आवश्यकतेनुसार योग्य बदल सुचवून प्रकल्प संचालकांना अवगत करणे.
४. जागतिक बँक आणि राज्य शासनाच्या संबंधित विभागांशी (Line Departments) निरंतर समन्वय साधणे.
५. प्रकल्पाचे संपूर्ण कार्यालयीन कामकाज, नस्ती (Files) आणि प्रशासकीय मंजूरीच्या प्रक्रिया पूर्णपणे 'E-office' प्रणालीद्वारे गतिमान व पारदर्शक पद्धतीने हाताळणे.
६. प्रकल्प स्तरावर प्रकल्प कार्यान्वयनासाठी विकसित करण्यात आलेल्या विविध मोबाईल ॲप्स (Apps) आणि सॉफ्टवेअर प्रणालींचे संबंधित विभागांना दिलेले लॉगिन व त्यांचे अधिकार (Access Rights) आणि विशेषाधिकार (Privileges) यांचे व्यवस्थापन करणे. App व पोर्टल यांची हाताळणी वापरकर्त्यास सोपी व सुटसुटीत करण्यासाठी सातत्याने प्रयत्न करणे.
७. या डिजिटल अधिकारांचा कोणताही गैरवापर किंवा अनधिकृत बदल (Unauthorized Access) होणार नाही, याबाबत संनियंत्रण करणे. प्रकल्पास प्राप्त होणारी विदा (data) प्रकल्प संचालक यांचे मान्यतेशिवाय अन्य विभागास/ कोणत्याही व्यक्तीस हस्तांतरित करण्यात येऊ नये.
८. प्रकल्पाच्या अधिकृत माहिती तंत्रज्ञान प्रणालीमध्ये (MIS) व डॅशबोर्डवर संबंधित तांत्रिक घटकांची माहिती वेळेवर समाविष्ट करून घेणे. प्रकल्पाच्या website वर

प्रकाशित करावयाची माहिती प्रकल्प संचालकांची मंजूर करून घेऊन तदनंतरच प्रकाशित करणे.

९. शेतकऱ्यांना शेतीविषयक महत्त्वपूर्ण माहिती व मार्गदर्शन सुलभतेने मिळण्यासाठी विकसित करण्यात आलेल्या 'MahaVistar App' च्या तांत्रिक विकासावर देखरेख ठेवणे, ॲपमधील तांत्रिक त्रुटींचे निवारण करणे आणि या प्रणालीद्वारे संकलित होणाऱ्या क्षेत्रीय स्तरावरील माहितीच्या/डेटाच्या नोंदींचे तसेच प्रगतीचे नियमित संनियंत्रण करणे.
१०. क्षेत्रीय स्तर आणि लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या शंकांचे व समस्यांचे वेळेत निरसन करण्यासाठी प्रकल्प पातळीवर 'हेल्प डेस्क' (Help Desk) व्यवस्थापन करणे.
११. प्रकल्पाची माहिती, मार्गदर्शक सूचना आणि महत्त्वपूर्ण संदेश एकाच वेळी अनेक घटकांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी 'पुश टेलिफोनी' (आयटी आधारित स्वयंचलित कॉल/संदेश प्रणाली)/ लघु संदेश (SMS)/ नोटिफिकेशन्स तसेच प्रकल्पाची समाजमाध्यमे (facebook, instagram, twitter, youtube) चा प्रभावी वापर व संनियंत्रण करणे.
१२. जिल्हा समन्वय समितीने मंजूर केलेल्या गावस्तरीय हवामान अनुकूल आराखड्यांचे अवलोकन करावे. त्या आधारे प्रकल्प घटकांचे संनियंत्रण करावे.
१३. मंजूर कामांच्या वित्तीय आराखड्यानुसार आवश्यक निधीची मागणी वित्त शाखेकडे करणे; तसेच प्राप्त निधी विभाग/जिल्हा/उपविभागाला वितरित करण्यासाठी प्रशासकीय व तांत्रिक टिपणी परिपूर्ण सादर करणे.
१४. जागतिक बँकेसोबत झालेला प्रकल्प करार, कर्ज करार व प्रकल्पाकरिता मंजूर केलेल्या विविध प्रकल्प पुस्तिका आणि Project Appraisal Document यामध्ये नमूद अटी व शर्तीचे अधिनतेने प्रकल्प घटक राबविणे, विहित केलेला वार्षिक नियतव्यय खर्च करण्याबाबत नियोजन करणे आणि मूळ प्रकल्प किंमतीच्या अधिनतेने खर्च नियमन करण्याबाबत वेळोवेळी आढावा घेणे.
१५. वित्त नियमावलीच्या (Finance Manual) चौकटीत राहून विविध क्षेत्रीय घटकांना व सेवा पुरवठादारांना वेळेत निधी वितरित करणे आणि वित्तीय आदेशांची अंमलबजावणी करणे.
१६. वितरित झालेला निधी वेळेवर आणि विहित निकषांनुसार खर्च होण्याच्या उद्देशाने क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांचा नियमित तांत्रिक आढावा घेणे.
१७. क्षेत्रीय स्तरावरून प्राप्त होणाऱ्या प्रगती अहवालांचे आयटी (IT) प्रणालीच्या आधारे संकलन आणि सांख्यिकीय विश्लेषण करणे.
१८. जागतिक बँकेकडे खर्चाचे विवरणपत्र (SOE), आययुएफआर (IUFARs) आणि प्रगती अहवाल (Inception / Mid-term / Final Reports) वेळेत सादर होईल, याची

सुनिश्चिती करणे. जागतिक बँकेकडून मिळणा-या परताव्याची माहिती अद्ययावत करणे.

१९. केंद्र शासन, राज्य शासन तसेच जागतिक बँक कार्यालयांना विहित प्रपत्रांनुसार (Formats) वेळोवेळी अचूक व वस्तुनिष्ठ तांत्रिक प्रगती अहवाल तयार करून सादर करणे.
२०. बाह्य मूल्यमापन व संनियंत्रण संस्थेला (M&E Agency) मूल्यमापनासाठी आवश्यक असणारी सर्व तांत्रिक माहिती व सांख्यिकीय तपशील पुरविणे.
२१. क्षेत्रीय कर्मचारी, संसाधन संस्था (RI) व सेवा पुरवठादारांची नियुक्ती सुनिश्चित करणे आणि प्रकल्प पातळीवरील तक्रार निवारण (Grievance Redressal) प्रणालीचे संनियंत्रण करणे.
२२. प्रकल्प पातळीवरील तक्रारींशिवाय, राज्य शासनाचे 'आपले सरकार' पोर्टल आणि केंद्र शासनाचे 'PG Portal' यांवर प्राप्त होणाऱ्या प्रकल्पाशी संबंधित तक्रारींचे विहित वेळेत निवारण करणे, त्याचा आढावा घेणे आणि वस्तुनिष्ठ अहवाल सादर करणे.
२३. ऑडिट संस्था, जागतिक बँकेचे 'एड-मेमॉयर' (Aide-Memoire) आणि मूल्यमापन संस्थेने उपस्थित केलेल्या तांत्रिक आक्षेपांवर तात्काळ सुधारात्मक व अनुपालन कार्यवाही (Compliance) करणे.
२४. नेमून दिलेल्या तांत्रिक विषयांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना (Guidelines) आणि क्षेत्रीय स्तरासाठी 'चेक लिस्ट' तयार करून त्या निर्गमित करणे.
२५. विषयाशी संबंधित राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील तज्ज्ञ, वैज्ञानिक आणि संशोधन संस्थांशी (उदा. ICAR, कृषि विद्यापीठे) निरंतर संपर्कात राहणे; त्यांच्या प्रक्षेत्र भेटी, कार्यशाळा व बैठकांचे आयोजन करणे. सामंजस्य करारामध्ये नमूद प्रदेश कालबद्ध पद्धतीने प्राप्त करून घेणे.
२६. प्रकल्प क्षेत्रातील कामांना प्रत्यक्ष भेटी देऊन अंमलबजावणीतील त्रुटी व प्रगतीबाबतची तांत्रिक निरीक्षणे नोंदविणे आणि त्याचा वस्तुस्थितीदर्शक अहवाल वरिष्ठांना सादर करणे.
२७. आपल्या तांत्रिक विभागाशी संबंधित सर्व प्रशासकीय, तांत्रिक व कार्यालयीन पत्रव्यवहार विहित वेळेत हाताळणे.

४. उपरोक्त बाबीशिवाय प्रकल्पांतर्गत ज्या प्रस्तावांमध्ये वित्तीय भार, वित्तीय तरतुदी किंवा वित्तीय अधिकारांच्या बाबी समाविष्ट असतील, असे सर्व प्रस्ताव अनिवार्यपणे वित्त विशेषज्ञ यांच्यामार्फत प्रकल्प संचालकांना सादर केले जातील. सर्व प्रकारचे प्रशासकीय, आस्थापना व अंमलबजावणी विषयक प्रस्ताव प्रकल्प उपसंचालक यांच्यामार्फत सक्षम

मंजूरीसाठी सादर करणे आवश्यक राहिल. प्रकल्पातील विविध तांत्रिक आणि नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचा समावेश असलेले प्रस्ताव संबंधित विषय तज्ज्ञ / विशेषज्ञ यांच्या तांत्रिक अभिप्रायांसह मा. प्रकल्प संचालकांना सादर केले जातील.

५. बाह्ययंत्रणेमार्फत प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षात कार्यरत असलेल्या विशेषज्ञ आणि तज्ज्ञांना, T & M संस्थेमार्फत सविस्तर ToR (Terms of Reference) द्वारे त्यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या देण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षातील सर्व अधिकारी / विशेषज्ञ / तज्ज्ञ यांनी त्यांना नेमून दिलेल्या कामांची अंतिम कार्यवाही मा. प्रकल्प संचालकांच्या पूर्वमान्यतेने व मंजूरीनेच करावी.

सोबत : वरीलप्रमाणे

Digitally signed by
Minal Karanwal
Date: 16-06-2026
16:59:47

(मिनल करनवाल)

प्रकल्प संचालक

प्रति,

१. प्रकल्प उपसंचालक, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
२. कृषी व्यवसाय विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
३. कृषिविद्या तथा मृदा विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
४. वित्त विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
५. प्रकल्प कृषि अभियंता, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
६. डीबीटी विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
७. प्रकल्प प्रशासन अधिकारी, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
८. जीआयएस विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
९. प्रापण तज्ज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१०. संनियंत्रण व मुल्यमापन तज्ज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
११. एआय/एमएल लीड - अभियंता, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१२. NLP आणि संभाषणात्मक AI अभियंता, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१३. डेटा अभियंता, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१४. सामाजिक विकास विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१५. जलतज्ज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१६. पर्यावरण विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१७. माहिती व प्रसार विशेषज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई
१८. कृषि हवामान तज्ज्ञ, प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष, नादेकृसंप्र, मुंबई

प्रत माहितीस्तव,

१. मा. प्रकल्प संचालक यांचे स्वीय सहायक, नादेकृसंप्र, मुंबई
२. प्रकल्प कक्षातील सर्व अधिकारी व कर्मचारी.

परिशिष्ट 'अ'

अ.क्र	पद	कर्तव्य व जबाबदाऱ्या
१	प्रकल्प संचालक	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकल्पाचे विभाग प्रमुख व नियंत्रण अधिकारी म्हणून कार्य पार पाडणे. • प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाचे कार्यालय प्रमुख म्हणून काम पार पाडणे. • प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीने वेळोवेळी मार्गदर्शक तत्त्वे/ सूचना विहित करण्याचा आणि त्यानुसार प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.
२	प्रकल्प उपसंचालक	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकल्प संचालकांना प्रशासकीय सहाय्य करणे. • प्रशासन व आस्थापना विषयक कामकाज पहाणे • माहिती अधिकार अंतर्गत प्रथम अपिलीय अधिकारी म्हणून कामकाज पहाणे.
३	प्रकल्प प्रशासकीय अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> • प्रकल्प उपसंचालकांना प्रशासकीय सहाय्य करणे. • जन माहिती अधिकारी म्हणून कामकाज पहाणे.
४	कृषिविद्या तथा मृदा विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> • पीक उत्पादन आणि व्यवस्थापन पद्धती अंमलबजावणीकरिता क्षेत्रीय स्तरावरील अधिकारी व कर्मचारी यांच्याशी नियोजन व समन्वय साधणे आणि मृदा संवर्धन उपाययोजना, मृदा सुधारणा, मृदा पुनरुत्थान नियोजन व समन्वय साधणे. • वरील संदर्भात पर्यवेक्षकीय जबाबदारी पार पाडणे. • कृषिविद्या व मृदा विषयक बाबींकरिता संशोधन संस्थांसमावेत सामंजस्य करार करणे व कराराच्या अंमलबजावणीकडे लक्ष देणे.
५	प्रकल्प कृषि अभियंता	<ul style="list-style-type: none"> • तांत्रिक सहाय्य, पाणलोट विकास, जल वापर कार्यक्षमतेत वाढ, शेती यांत्रिकीकरण, कृषि प्रक्रिया उपक्रमांचे नियोजन व समन्वय करणे. • संबंधित कामाचे पोर्टल विकसित करून घेणे. • वरील संदर्भात पर्यवेक्षकीय जबाबदारी पार पाडणे.
६	डीबीटी (DBT) विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> • डीबीटी पोर्टल आणि मृदा व जलसंधारण कामाचे डॅशबोर्ड नियंत्रित करणे आणि शेतकरी / एफपीओ (FPO) / एफपीसी (FPC) साठी देखील नियंत्रण ठेवणे. • संबंधित कामाचे पोर्टल विकसित करून घेणे. • वरील संदर्भात पर्यवेक्षकीय जबाबदारी पार पाडणे. • प्रकल्पाच्या DBT करिता कार्यरत बँकेशी वित्त विशेषज्ञांच्या सहाय्याने समन्वय ठेवणे.
७	कृषि-व्यवसाय विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> • कृषि व्यवसाय घटकांची रचना करणे, मार्गदर्शक तत्त्वे तयार करणे, कृषि व्यवसाय उपक्रमांना प्रोत्साहन देणे, कृषि व्यवसाय योजनांच्या तयारीला सहाय्य करणे आणि त्यांचे परीक्षण करणे, उत्पादक गट / कंपन्यांना प्रोत्साहन देणे. • संबंधित कामाचे पोर्टल विकसित करून घेणे. • वरील संदर्भात पर्यवेक्षकीय जबाबदारी पार पाडणे.

परिशिष्ट 'अ'		
अ.क्र	पद	कर्तव्य व जबाबदाऱ्या
८	वित्त विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्पाचे वित्तीय व्यवस्थापन पहाणे. प्रकल्प लेखा मानके, अंतर्गत आणि बाह्य लेखा परीक्षण करून घेणे. डीबीटी पोर्टलद्वारे अनुदान वितरण करणे. CBDC च्या कामकाजाचे संनियंत्रण करणे. प्रकल्पाकरिता कार्यरत बँकांशी समन्वय ठेवणे. बँकेसमवेत सामंजस्य करार करणे.
९	क्षमता बांधणी तज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> योजनेशी संबंधित घटक, लाभार्थीचे कौशल्य वृद्धी आणि अंमलबजावणी यंत्रणांसाठी आवश्यक असलेल्या क्षमता बांधणीसाठी गरजेनुसार विश्लेषण, नियोजन, समन्वय आणि मॉड्यूलस तयार करणे.
१०	जीआयएस (GIS) विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> भू-संदर्भ आणि रिमोट सेन्सिंग डेटाचे फ्युजन आणि समूह आणि गाव आधारित नकाशे तयार करणे, रिमोट सेन्सिंग डेटाचे विश्लेषण करणे, प्रकल्प आयटी कक्षाचे प्रमुख म्हणून काम पहाणे.
११	एआय/एमएल लीड - मशीन लर्निंग & डीप लर्निंग इंजिनियर	<ul style="list-style-type: none"> स्केलेबल एआय/ एमएल मॉडेल तयार करणे व त्याची अंमलबजावणी करणे. रिअल-टाइम इन्फरन्ससाठी मॉडेल कार्यक्षम करणे. देखरेख आणि पुन्हा प्रशिक्षणासाठी एमएल ॲप्स मार्गिका तयार करणे. डेटा वर्गीकरणासाठी एआय-चलित ऑटोमेशन विकसित करणे. मॉडेल उपयोजनासाठी अभियंत्यांसोबत सहयोग करणे.
१२	नैसर्गिक भाषा प्रक्रिया (NLP) आणि संभाषणात्मक एआय अभियंता	<ul style="list-style-type: none"> नैसर्गिक भाषा प्रक्रिया (NLP) आणि संभाषणात्मक AI मॉडेलस विकसित करून कार्यक्षम करणे. मजकूर आणि आवाज प्रक्रियेसाठी बहु-भाषिक AI मॉडेलस लागू करणे. मोठ्या भाषिक मॉडेलसना (LLMs) फाइन-ट्यून करणे (उदा. GPT, BERT, T5, LLaMA, Whisper AI). रिअल-टाइम चॅटबॉट आणि व्हॉइस असिस्टंट फ्रेमवर्क विकसित करणे. भावना विश्लेषण (Sentiment Analysis), हेतू ओळखणे (Intent Detection), आणि घटक ओळखणे (Entity Recognition) यांची अंमलबजावणी करणे.
१३	डेटा अभियंता	<ul style="list-style-type: none"> रिअल-टाइम आणि बॅच डेटा मार्गिका तयार करून कार्यक्षम करणे. डेटा पायाभूत सुविधांची स्केलेबिलिटी आणि फॉल्ट टॉलरन्स सुनिश्चित करणे. एआय-आधारित अंतर्दृष्टीसाठी डेटा वेअरहाऊस विकसित करणे. रिअल-टाइम डेटा स्ट्रीमिंग सोल्यूशन्स लागू करणे. मल्टी-मॉडल डेटा स्रोत (IoT, उपग्रह, ड्रोन) एकत्रित करा.

परिशिष्ट 'अ'		
अ.क्र	पद	कर्तव्य व जबाबदाऱ्या
१४	संनियंत्रण व मूल्यमापन विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्पाचे अंतिम उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी परिणाम आराखडा तयार करणे. प्रकल्पासाठी आवश्यक उद्दिष्टांचा विचार करून पायाभूत सर्वेक्षण अहवाल, मध्यावधी आणि अंतिम प्रकल्प मूल्यमापन अहवाल बाह्ययंत्रणेकडून वेळेत पूर्ण करून घेणे. प्रकल्प उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी कार्ययोजना तयार करणे.
१५	प्रापण विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> मार्गदर्शक तत्त्वे आणि नियमांनुसार खरेदी कार्ये व्यवस्थापित करणे, तसेच जिल्हास्तरीय एजन्सीसोबत विकेंद्रीकृत खरेदी कार्यामध्ये त्यांना मदत करणे. प्रकल्पांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या प्रापण प्रक्रियांवर संनियंत्रण करणे.
१६	पर्यावरण विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्प अंमलबजावणीतील विविध टप्प्यांवर पर्यावरण संरक्षणाच्या दृष्टीने घटक निहाय कार्यपद्धती निश्चित करून क्षेत्रीय यंत्रणेच्या माध्यमातून अंमलबजावणी करणे. बदलत्या हवामानाचे दुष्परिणाम ओळखून शेतकरी/शेतकरी उत्पादक संस्था (FPO)/शेतकरी उत्पादक कंपनी (FPC) यांना मदत करण्यासाठी, मार्गदर्शन करण्यासाठी, प्रशिक्षण देण्यासाठी कार्यक्रम निश्चिती करून अंमलबजावणी करणे.
१७	जलतज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> गावसमुहाचे जलवैज्ञानिक मूल्यांकन करणे. मृदा व जलसंधारण पोर्टलचा विकास, अंमलबजावणी, माहिती संकलन आणि नियमित संनियंत्रण करणे. प्रकल्प गावांमध्ये जलसंधारणाबाबत लोकचळवळ उभारणे, NRM समन्वयकांच्या कामाचे नियंत्रण करणे आणि स्वयंसेवी संस्थांशी समन्वय साधणे. जलव्यवस्थापनाबाबत संशोधन संस्थांसोबत समन्वय ठेवणे, त्यांच्या अहवालांचे विश्लेषण करून शिफारसीनुसार आवश्यक कार्यवाही करणे.
१८	सामाजिक विकास विशेषज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक समावेशन सुनिश्चित करणे. सामाजिक विषमता आणि लिंग आधारित समस्या ओळखणे आणि प्रकल्पातील असुरक्षित घटकांच्या (vulnerable segments) संबंधित समस्यांचे निराकरण करणे. यासाठी एक प्रभावी कार्यप्रणाली तयार करणे आणि त्यानुसार कामकाज करणे.
१९	माहिती व प्रसार विशेषज्ञ (IEC)	<ul style="list-style-type: none"> सामाजिक प्लॅटफॉर्मवर यशोगाथा प्रकाशित करणे आणि प्रकल्पांच्या घटकांची प्रसिद्धी करणे. पुरस्कार मिळवण्यासाठी विविध प्राधिकरणांना किंवा संस्थांना प्रकल्पाची यशोगाथा पाठवणे.

परिशिष्ट 'अ'

अ.क्र	पद	कर्तव्य व जबाबदाऱ्या
२०	कृषि हवामानशास्त्रज्ञ	<ul style="list-style-type: none"> • कृषि हवामानविषयक सल्लागार चर्चा किंवा बैठकांमध्ये सहभागी होणे आणि विशेषतः प्रकल्पासाठी आवश्यक असलेल्या हवामान बदलास अनुकूलतेवर काम करणे. • भारतीय कृषि संशोधन परिषद (ICAR), भारतीय हवामान विभाग (IMD), इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ ट्रॉपिकल मेटिऑरॉलॉजी (IITM) इत्यादी संस्थांशी समन्वय साधणे आणि प्रकल्पातील ग्रामसमूहांसाठी धोरणात्मक संशोधन आणि विस्तार योजना तयार करणे. • कृषी विद्यापीठे व संबंधित संस्थांशी समन्वय साधून हवामान अंदाजावर आधारित पिकनिहाय व स्थानविशिष्ट कृषी हवामान सल्ले, कीड-रोग पूर्वसूचना व व्यवस्थापन शिफारसी तयार करणे • MahaVISTAAR AI, Push Telephony व इतर डिजिटल माध्यमांसाठी कृषी उपयोगप्रकरणे (Use Cases), ज्ञानसंच (Knowledge Base) व सल्लागार विषयवस्तू विकसित करणे.